

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 385/2011-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. M., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a jeho uznesením z 10. marca 2011 a postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tos 47/2011 a jeho uznesením zo 7. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. augusta 2011 doručená sťažnosť J. M., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), z obsahu ktorej vyplýva, že ňou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a jeho uznesením z 10. marca 2011 (ďalej aj „namietané uznesenie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tos 47/2011 a jeho uznesením zo 7. júna 2011 (ďalej aj „namietané uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, pričom jeho trestná vec je vedená okresným súdom pod sp. zn. 3 T 96/2004.

Opatrením predsedu okresného súdu č. 1 SprR 458/07 z 9. novembra 2007 bola trestná vec sťažovateľa pridelená podľa rozvrhu práce predsedníčke senátu JUDr. E. B. (ďalej aj „zákonná sudkyňa“).

Písomným podaním doručeným okresnému súdu 21. februára 2011 sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi, ktorú odôvodnil tým, že 16. februára 2011 podal proti nej trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ku ktorému malo dôjsť tým, že na hlavnom pojednávaní konanom 21. októbra 2010 prečítala zápisnicu o konfrontácii medzi sťažovateľom a poškodenou, pričom na to neboli splnené zákonné podmienky. Zákonná sudkyňa má „*nepriateľský postoj k obžalovanému a cielene a nezákonne útočí na jeho osobu, čím sú splnené podmienky na vylúčenie predsedníčky senátu z vykonávania úkonov v jeho trestnej veci*“ (citované z namietaného uznesenia okresného súdu, pozn.).

Okresný súd uznesením sp. zn. 3 T 96/2004 z 10. marca 2011 o námietke zaujatosti sťažovateľa rozhodol tak, že zákonnú sudkyňu nevyvlúčil z vykonávania úkonov v trestnej veci sťažovateľa. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť.

Krajský súd o sťažnosti rozhodol uznesením sp. zn. 1 Tos 47/2011 zo 7. júna 2011 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol.

Zo sťažnosti, ako aj z priloženého uznesenia krajského súdu sp. zn. 7 NcC 19/2010 z 30. septembra 2010 tiež vyplýva, že sťažovateľ podal okresnému súdu žalobu o ochranu osobnosti proti zákonnej sudkyňi; táto vec bola označeným uznesením krajského súdu prikázaná na prerokovanie a rozhodnutie Okresnému súdu Martin, kde je vedená pod sp. zn. 10 C 4/2011.

Sťažovateľ tvrdí, že *„ak je s procesnou sudkyňou jeho trestného konania v civilnom súdnom spore, to samo o sebe zakladá nepriateľský vzťah, istú nevraživosť tak ako to má na mysli ustanovenie § 31 ods. 1 Tr. por...“*

Samotný dôvod na vylúčenie procesnej sudkyne podľa sťažovateľa nastal vznikom konfliktu medzi ním a procesnou sudkyňou podaním žaloby v civilnom spore. Ak okresný súd za takýchto podmienok vykonáva úkon trestného konania, keď procesný sudca je v konflikte s obžalovaným, porušuje a neguje svojim konaním právo obžalovaného na spravodlivý súdny proces.“

Rovnako pochybil podľa názoru sťažovateľa krajský súd, keď jeho sťažnosti nevyhoveli a nevylúčili zákonnú sudkyňu z konania.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd v Žiline porušil právo sťažovateľa J. M. v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj právo zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na spravodlivé súdne konanie a spravodlivý súdny proces.“

2. Krajský súd v Žiline uznesením zo dňa 7. júna 2011, sp. zn. 1 Tos/47/2011-1824 v konaní vedenom na Okresnom súde v Žiline pod sp. zn. 3 T 96/2004 porušil právo sťažovateľa J. M. zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj právo zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na spravodlivé súdne konanie a spravodlivý súdny proces.“

3. *Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 7. júna 2011, sp. zn. 1 Tos/47/2011-1824 a vec vracia na nové konanie a rozhodnutie Krajskému súdu v Žiline.*

4. *Ústavný súd Slovenskej republiky ukladá Krajskému súdu v Žiline povinnosť uhradiť trovy konania právnomu zástupcovi sťažovateľa v lehote 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.“*

Sťažovateľ zároveň požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov na konanie pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané

oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a k jeho uzneseniu z 10. marca 2011

V súvislosti s namietaným porušením sťažovateľom označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 96/2004 a jeho uznesením z 10. marca 2011, ku ktorému malo podľa neho dôjsť tým, že zákonná sudkyňa nebola vylúčená z vykonávania úkonov trestného konania v jeho trestnej veci, ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že jeho právomoc podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ mal právo podať proti namietanému uzneseniu okresného súdu sťažnosť (čo aj využil), o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému postupu krajského soudu v konání vedenom pod sp. zn. 1 Tos 47/2011 a k jeho uzneseniu zo 7. júna 2011

V súvislosti s námietkami, ktoré sťažovateľ uplatnil proti postupu krajského soudu v konání vedenom pod sp. zn. 1 Tos 47/2011 a jeho uzneseniu zo 7. júna 2011, ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného soudu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konání pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného soudu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného soudu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného soudu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie

(I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (m. m. I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že kľúčové námietky proti namietanému uzneseniu krajského súdu spočívajú v tom, že krajský súd nevytlúčil zákonnú sudkyňu z konania a rozhodovania jeho trestnej veci napriek tomu, že podal proti nej 21. februára 2011 trestné oznámenie, a tiež to, že proti nej vedie občianskoprávne konanie o ochranu osobnosti.

Pre účely preskúmania opodstatnenosti námietok sťažovateľa ústavný súd preskúmal odôvodnenie namietaného uznesenia krajského súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Z obsahu trestného spisu vyplýva, obžalovaný svojim písomným podaním... vzniesol námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu JUDr. E. B., ktorá koná a rozhoduje v jeho trestnej veci. Vznesenie námietky zaujatosti odôvodnil tým, že na menovanú predsedníčku senátu podal trestné oznámenie...

Dôsledným preskúmaním obsahu spisového materiálu ani krajský súd nezistil, že by objektívne boli preukázané také skutočnosti, ktoré by spochybňovali nezaujatosť predsedníčky senátu JUDr. E. B.

... krajský súd konštatuje, že trestné konanie proti obžalovanému neprebíha za takých okolností, ktoré sú spôsobilé vyvolať pochybnosti o správnosti procesného postupu, o spravodlivosti objektívnosti a nestrannosti orgánov činných v trestnom konaní, vrátane súdu. Z vecného hľadiska treba pripomenúť, že prípadné námietky o chybnom procesnom postupe, resp. nedodržaní základných zásad Trestného poriadku pri vykonávaní dôkazov môžu procesné strany uplatniť v rámci použitia opravného prostriedku a nie sú dôvodom na vylúčenie sudcu, resp. celého senátu z vykonávania úkonov trestného konania.

Pokiaľ ide o námietku zaujatosti obžalovaného, že podal trestné oznámenie na predsedníčku senátu JUDr. E. B., a preto by mala byť vylúčená, odvolací súd uvádza, že skutočnosť, že obžalovaný podal trestné oznámenie na predsedníčku senátu, ktorá

pojednáva trestnú vec obžalovaného, sama osebe nespĺňa zákonné podmienky uvedené v § 31 ods. 1 Tr. por. na jej vylúčenie z vykonávania úkonov v predmetnej trestnej veci. Ani žaloba na ochranu osobnosti podaná obžalovaným v občianskom súdnom konaní proti predsedníčke senátu, na ktorú poukazuje vo svojej sťažnosti, nie je dôvodom na vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej veci.

Krajský súd v tejto súvislosti uvádza, že úplné uplatnenie práv obžalovaného na obhajobu v zmysle Trestného poriadku nevylučuje taký spôsob jeho obhajoby, ktorým osočuje súd alebo sudcov. Obvinený sa môže obhajovať spôsobom, ktorý považuje pre seba za najvhodnejší (teda aj osočovať a klamať), ale iba do tej miery, že nemôže svojou výpoveďou ľživo obviňovať zo spáchania trestného činu. K profesionálnym črtám osobnosti sudcu patrí aj tolerancia k prípadným excesom obvineného v rámci svojej obhajoby, ale ani také skutočnosti by nemali ovplyvniť nadhľad sudcu a jeho nezávislé vedenie konania a rozhodovania... Podanie trestného oznámenia na osobu sudcu nemôže u skutočne profesionálne konajúceho sudcu narušiť jeho rozhodovacie schopnosti tak, aby konal inak ako v súlade so zákonom.

Z napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že vo veci činná predsedníčka senátu má nad vecou nevyhnutný profesionálny nadhľad, ktorý nestratila ani za situácie, keď obžalovaný inicioval občianskoprávny spor o ochranu osobnosti, v ktorom ju označil za porušovateľa jeho práva na ochranu osobnosti a ktorý sa vedie na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 10 C/4/2011. Obžalovanému sa ani podaním trestného oznámenia na konajúcu predsedníčku senátu nepodarilo, tak ako sa domnieval, vytvoriť dôvod, ktorý by viedol k jej vylúčeniu...“

V ďalšej časti odôvodnenia namietaného uznesenia krajský súd podrobne analyzuje doterajší postup senátu okresného súdu, ktorého predsedníčkou je sudkyňa JUDr. E. B., v trestnej veci sťažovateľa a v nadväznosti na to konštatuje, že od jej pridelenia sa „vykonalo iba jedno hlavné pojednávanie, a to prevažne z dôvodov na strane obžalovaného, ktorý pokiaľ mu v účasti na hlavnom pojednávaní nebránili zdravotné dôvody, tak vznášal námietky zaujatosti. Krajský súd považuje za potrebné zdôrazniť, že obžalovaný počas celého trestného konania vzniesol v konaní pred súdom spolu 40 námietok zaujatosti (z toho 8 od pridelenia veci JUDr. E. B.), a to nielen voči vo veci konajúcim senátom (ich

predsedom a prísediacim), ale i voči sudcom tamojšieho okresného súdu, a sudcom tunajšieho krajského súdu.

Vznesenie predmetnej námietky zaujatosti považuje nadriadený súd za čistú obštrukciu.

Vzhľadom na vyššie uvedené nemožno totiž prístup obžalovaného k nariadeným hlavným pojednávaniam považovať za iný ako výslovne obštrukčný. Zo strany obžalovaného nebola prejavovaná žiadna iniciatíva o prejednanie jeho trestnej veci, naopak z jeho konania vyplýva evidentná snaha vyhnúť s ukončeniu predmetného trestného stíhania.“

Na tomto základe krajský súd zamietol sťažnosť sťažovateľa „ako nedôvodnú, nakoľko napadnuté uznesenie okresného súdu považuje za správne a zákonné“.

Po oboznámení sa s obsahom namietaného uznesenia krajského súdu i dôvodmi, ktoré ho viedli k zamietnutiu sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 T/96/2004 z 10. marca 2011, ústavný súd konštatoval, že je ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnené a v žiadnom prípade ho nemožno považovať za arbitrárne. Krajský súd sa v ňom presvedčivým spôsobom vysporiadal s námietkami, ktoré sťažovateľ vzniesol vo svojej sťažnosti (tieto sú zásade identické aj s námietkami, ktoré formuloval v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, pozn.), pričom závery, na ktorých je založené namietané uznesenie, ústavný súd považuje v okolnostiach posudzovanej veci za správne, a teda z ústavného hľadiska za konformné a udržateľné.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že namietaným postupom a uznesením krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez dôvodu zaoberať sa s ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2011